

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

Algoritmes públics contra el frau: La Intel·ligència Artificial al servei de la integritat pública i de la transparència

Andrés Boix Palop (Universitat de València)

*Agència Valenciana Antifrau - Facultat de Dret de València - IVAP
València, 15 d'abril de 2025*

Continguts

1. La IA i els algoritmes contra el frau: estat de la qüestió
2. Riscos i problemes: biaixos, protecció de dades, transparència i vulnerabilitats
3. Propostes d'enquadrament jurídic
4. El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE
5. Algunes conclusions (provisionals)

1. La IA i els algoritmes contra el frau: estat de la qüestió

- La IA, el seu desenvolupament tècnic i la regulació jurídica
- Reptes essencials: dades: capacitat de computació, aliniació dels algoritmes, entrenament, *machine learning (black box)*, transparència i explicabilitat

1. La IA i els algoritmes contra el frau: estat de la qüestió

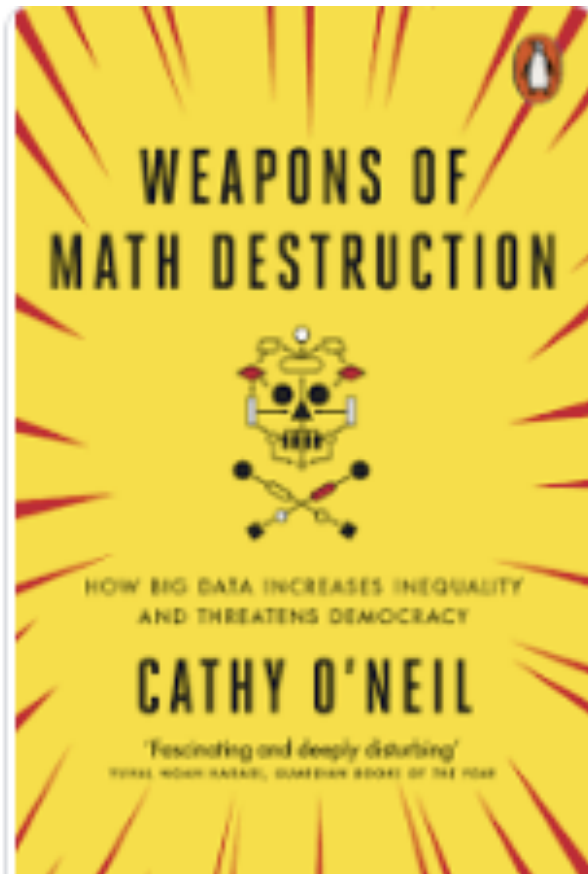
Boix Palop: Algoritmes públics contra el frau

1. La IA i els algoritmes contra el frau: estat de la qüestió

- Usos d'algoritmes e IA per AAPP espanyoles (i usos per al control del frau)
 - Casos
 - Problemes
 - Transparència (contractació)
 - Utilització material i formal
- Canvis, a més, molt profunds en alguns casos sobre el que és la propia actuació jurídica

2. Riscos i problemes: biaixos... i d'altres

2. Riscos i problemes: biaixos... i d'altres

- Biaixos algorítmics: generació, dinàmiques i les insuficiències proteccions del tradicional dret antidiscriminació (Compass)
- Protecció de dades i privacitat (SyRi)
- Transparència i control vs seguretat i propietat intel·lectual (Bosco)
- Vulnerabilitats i preservació de l'acció administrativa front els riscos de *game the system* (AEAT, CNMC, SS)
- El control efectiu de l'actuació pública: control humà de la decisió

2. Riscos i problemes: biaixos... i d'altres

Problemes específics de la IA empleada per a la investigació, inspecció i lluita contra el frau:

- Plans d'inspecció, garanties i confidencialitat
- Confidencialitat/protecció del denunciant
- Riscos de “game the system”
- Eficiència de l'actuació inspectora i necessitat de protecció del codi font?

2. Riscos i problemes: biaixos... i d'altres

2. Riscos i problemes: biaixos... i d'altres

- Problemas detectados
- Evaluación
- Más info:

<http://www.uv.es/regulation>

3. Propostes d'enquadrament jurídic

1. Són els algoritmes i la programació de la IA reglaments quan prenen materialment decisions?
2. Les propostes de regulació jurídica dels algoritmos i la IA en la pràctica:
 - Entorn comparat: EUA i la UE, regulacions nacionals
 - Soft-law: UNESCO, Carta Derechos Digitales
 - Models de control i regulació:
 - Més jurídic i controlat per les AAPP
 - De mercat i basat en la seguretat industrial amb controls privats, públics o públics i privats
 - Solucions jurídiques per facilitar la transparència i la engenyria inversa

4. El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

Art. 22 GDPR

Automated individual decision-making, including profiling

1. The data subject shall have the right not to be subject to a decision based solely on automated processing, including profiling, which produces legal effects concerning him or her or similarly significantly affects him or her.
2. Paragraph 1 shall not apply if the decision:
 - (a) is necessary for entering into, or performance of, a contract between the data subject and a data controller;
 - (b) is authorised by Union or Member State law to which the controller is subject and which also lays down suitable measures to safeguard the data subject's rights and freedoms and legitimate interests; or
 - (c) is based on the data subject's explicit consent.

4.El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

Art. 15 GDPR

Right of access by the data subject

1. The data subject shall have the right to obtain from the controller confirmation as to whether or not personal data concerning him or her are being processed, and, where that is the case, access to the personal data and the following information:
 - (h) the existence of automated decision-making, including profiling, referred to in [Article 22](#)(1) and (4) and, at least in those cases, meaningful information about the logic involved, as well as the significance and the envisaged consequences of such processing for the data subject.

4.El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

Ley 40/2015 de Régimen Jurídico del Sector Público

Artículo 41. Actuación administrativa automatizada.

1. Se entiende por actuación administrativa automatizada, cualquier acto o actuación realizada íntegramente a través de medios electrónicos por una Administración Pública en el marco de un procedimiento administrativo y en la que no haya intervenido de forma directa un empleado público.

2. En caso de actuación administrativa automatizada deberá establecerse previamente el órgano u órganos competentes, según los casos, para la definición de las especificaciones, programación, mantenimiento, supervisión y control de calidad y, en su caso, auditoría del sistema de información y de su código fuente. Asimismo, se indicará el órgano que debe ser considerado responsable a efectos de impugnación.

Ley 15/2022, con previsiones anti-discriminación

Normas autonómicas: Llei valenciana 1/2022 de transparència

4.El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

El **Reglamento de la IA (AI Act)** ha sido diseñado esencialmente como un instrumento para regular el mercado privado de soluciones de inteligencia artificial, siguiendo el precedente del **RGPD** (Reglamento General de Protección de Datos).

Por lo tanto:

- **Prohibiciones absolutas** con límites cuando están relacionadas con actividades públicas.
- Los **usos de alto riesgo de la IA** inicialmente definidos se centraban en aplicaciones privadas de herramientas de IA.
- Falta de disposiciones especiales relevantes para la utilización de la IA por parte de organismos públicos.
- Las **sanciones** están claramente diseñadas para aplicarse contra corporaciones privadas.
- Falta de disposiciones sobre **transparencia o rendición de cuentas** que tengan en cuenta las características propias de los poderes públicos.

• Protocolos de **seguridad industrial**, como la notificación a autoridades, la **Declaración de Conformidad de la UE** y el **Marcado CE**.

4.El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

Art. 5: Usos prohibidos de la IA a partir del RIA

Pràcticas manipuladoras que causan daño

- Prohibición de diseñar, desarrollar o usar sistemas de IA que manipulen de manera subliminal el comportamiento de las personas o exploten vulnerabilidades específicas (como la edad o discapacidades), si esto puede causar daño físico o psicológico.

Sistemas de evaluación social generalizada

- Queda prohibido el uso de IA por parte de autoridades públicas o en su nombre para evaluar o clasificar a personas en función de su comportamiento social, si esta evaluación resulta en consecuencias perjudiciales o discriminatorias.

Uso indebido de tecnologías de identificación biométrica remota en tiempo real en espacios públicos

- Está prohibida la utilización de sistemas de IA para la identificación biométrica en tiempo real en espacios públicos, salvo en excepciones muy específicas relacionadas con la lucha contra delitos graves o la prevención de amenazas a la seguridad pública, y siempre bajo control judicial o administrativo previo.

Tecnologías de identificación biométrica post-facto

4.El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

(d) la comercialización, la puesta en servicio para este fin específico o el uso de un sistema de IA para realizar evaluaciones de riesgo de personas físicas con el fin de evaluar o predecir el riesgo de que una persona física cometa un delito, basándose únicamente en el perfil de una persona física o en la evaluación de sus rasgos y características de personalidad; esta prohibición no se aplicará a los sistemas de IA utilizados para apoyar la evaluación humana de la implicación de una persona en una actividad delictiva, que ya se basa en hechos objetivos y verificables directamente relacionados con una actividad delictiva; Relacionado: Considerando 42

4.El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

Anexo III: Sistemas de IA de Alto Riesgo mencionados en el artículo 6(2)

- Biometría
- Infraestructuras críticas
- Educación
- Empleo
- Servicios esenciales privados y públicos
- Aplicación de la ley
- Migración
- Administración de justicia y procesos democráticos

4.El règim jurídic vigent i el Reglament d'IA de la UE

Article 86: Right to Explanation of Individual Decision-Making

Date of entry into force: 2 August 2026
According to: Article 113
See here for a [full implementation timeline](#).

SUMMARY +

1. Any affected person subject to a decision which is taken by the deployer on the basis of the output from a high-risk AI system listed in [Annex III](#), with the exception of systems listed under point 2 thereof, and which produces legal effects or similarly significantly affects that person in a way that they consider to have an adverse impact on their health, safety or fundamental rights shall have the right to obtain from the deployer clear and meaningful explanations of the role of the AI system in the decision-making procedure and the main elements of the decision taken.

2. Paragraph 1 shall not apply to the use of AI systems for which exceptions from,

Article 111: AI Systems Already Placed on the Market or put into Service and General-Purpose AI Models Already Placed on the Market

Date of entry into force: 2 August 2026
According to: Article 113
See here for a [full implementation timeline](#).

SUMMARY +

1. Without prejudice to the application of [Article 5](#) as referred to in [Article 113](#)(3), point (a), AI systems which are components of the large-scale IT systems established by the legal acts listed in [Annex X](#) that have been placed on the market or put into service before 2 August 2027 shall be brought into compliance with this Regulation by 31 December 2030. The requirements laid down in this Regulation shall be taken into account in the evaluation of each large-scale IT system established by the legal acts listed in [Annex X](#) to be undertaken as provided for in those legal acts and where those legal acts are replaced or amended.
2. Without prejudice to the application of [Article 5](#) as referred to in [Article 113](#)(3), point (a), this Regulation shall apply to operators of high-risk AI systems, other than the systems referred to in paragraph 1 of this Article, that have been placed on the market or put into service before 2 August 2026, only if, as from that date, those systems are subject to significant changes in their designs. In any case, the providers and deployers of high-risk AI systems intended to be used by public authorities shall take the necessary steps to comply with the requirements and obligations of this Regulation by 2 August 2030.
3. Providers of general-purpose AI models that have been placed on the market before 2 August 2025 shall take the necessary steps in order to comply with the obligations laid down in this Regulation by 2 August 2027.

5. Algunes conclusions (provisionals)

Problemes essencials detectats:

1. Significatives reserves jurídiques i socials per acceptar una transparència i auditabilitat, i controls i garanties, majors

5. Algunes conclusions (provisionals)

Problemes essencials detectats:

5. Algunes conclusions (provisionals)

Problemes essencials detectats:

1. Significatives reserves jurídiques i socials per acceptar una transparència i auditabilitat, i controls i garanties, majors
2. Però també dificultats tècniques estrictament vinculades a la IA

5. Algunes conclusions (provisionals)

Problemes essencials detectats:

1. Significatives reserves jurídiques i socials per acceptar una transparència i auditabilitat, i controls i garanties, majors
2. Però també dificultats tècniques estrictament vinculades a la IA
3. Excuses jurídiques per defugir el control: per exemple la idea que no és la IA o l'algoritme qui està prenent la decisió

5. Algunes conclusions (provisionals)

Problemes essencials detectats:

1. Significatives reserves jurídiques i socials per acceptar una transparència i auditabilitat, i controls i garanties, majors
2. Però també dificultats tècniques estrictament vinculades a la IA
3. Excuses jurídiques per defugir el control: per exemple la idea que no és la IA o l'algoritme qui està prenent la decisió
4. El problema addicional del control públic o privat sobre el desenvolupament de la tecnologia (sistemes de contratació pública)

5. Algunes conclusions (provisionals)

Problemes essencials detectats:

1. Significatives reserves jurídiques i socials per acceptar una transparència i auditabilitat, i controls i garanties, majors
2. Però també dificultats tècniques estrictament vinculades a la IA
3. Excuses jurídiques per defugir el control: per exemple la idea que no és la IA o l'algoritme qui està prenent la decisió
4. El problema addicional del control públic o privat sobre el desenvolupament de la tecnologia (sistemes de contratació pública)
5. El paper dels humans en el control del frau mitjançant IA

5. Algunes conclusions (provisionals)

Però també elements per la confiança en anar millorant el sistema:

5. Algunes conclusions (provisionals)

Però també elements per la confiança en anar millorant el sistema:

1. Les garanties no són ni han estat mai barates

5. Algunes conclusions (provisionals)

Però també elements per la confiança en anar millorant el sistema:

1. Les garanties no són ni han estat mai barates
2. Les AAPP no necessitaran habitualment la IA més avançada

5. Algunes conclusions (provisionals)

Però també elements per la confiança en anar millorant el sistema:

1. Les garanties no són ni han estat mai barates
2. Les AAPP no necessitaran habitualment la IA més avançada
3. Paulatina millora i evolució positiva, que anirà a més

5. Algunes conclusions (provisionals)

Però també elements per la confiança en anar millorant el sistema:

1. Les garanties no són ni han estat mai barates
2. Les AAPP no necessitaran habitualment la IA més avançada
3. Paulatina millora i evolució positiva, que anirà a més
4. L'ús de la pròpia IA per la millora del control i de les garanties

Moltes gràcies!

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

Andrés Boix Palop

Correu electrònic: Andres.Boix@uv.es

Web: <http://www.uv.es/aboixp>

Blog: <http://www.lapaginadefinitiva.com/aboix>

